GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmond 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 232 — Joi, 22 Octomvre (3 Noemvre). — 1887.

Braşovŭ, 21 Octomvre 1887.

De câte orĭ amŭ vorbitŭ de starea financiară a statului şi de continuele sporirĭ ale sarcinilorŭ publice, amŭ susţinutŭ, că pe lângă militarismulŭ multŭ costisitorŭ, de care este bântuită aḑĭ întréga Europă, isvorulŭ de căpetenia alŭ deficitelorŭ şi alŭ sărăciei este politica îngâmfată a regimului ungurescŭ, care nu stă în nicĭ unŭ raportŭ cu puterile şi trebuinţele popórelorŭ din acéstă parte a monarchiei.

Acum şi unulŭ din principalele ḑiare ungurescĭ recunósce acésta, deşi elŭ are în vedere numai fericirea naţiei maghiare.

Étă ce scrie oposiţionalulŭ „Pesti Naplo“ asupra urcărilorŭ de dare, propuse de d-lŭ Tisza, şi asupra promisiunilorŭ lui privitóre la restabilirea echilibrului în finanţe:

„Guvernulŭ trebuia sĕ alégă una din două. Séu sĕ reducă problemele statului la nivelulŭ puterilorŭ naţionale, aşa ca organismulŭ statului sĕ nu fiă mai greu şi mai mare decâtŭ corpulŭ luĭ şi destoinicia ţĕrii şi aşa sĕ restabilésca echilibrulŭ, séu sĕ încórde naţiunea cum se întinde o córdă, ca séu sĕ supórte ur·atele sarcinĭ ale statului, séu sĕ se rupă, déca nu se mai póte suporta. Guvernulŭ a alesŭ pe cea din urmă din aceste două metode. E şi lucru naturalŭ, căcĭ pentru guvernŭ e cea mai favorabilă metodă, prin care îşĭ măresce puterea; elŭ póte printr'însa stórce mai mulţĭ banĭ şi prin urmare póte sĕ şi cheltuéscă mai multŭ şi póte face politică în stilŭ mare, pe când în casulŭ contrarŭ politica ar suferì, ér nu cetăţenii. Pentru bărbaţii de statŭ e totdéuna politica lucrulŭ de căpetenia, nu bunăstarea individuală a ómenilorŭ şi fericirea lorŭ“.

„Ḑicŭ că e patriotismŭ, când se confiscă fericirea popórelorŭ în favórea puterii de statŭ şi a politicei. O potŭ face, în alte ţĕrĭ mai greu, la noi uşorŭ; căcĭ în Ungaria puterea regimului şi aparatulŭ ei este deja într'o asemenea hipertrofiă asupra individului, a societăţii şi a întregei naţiunĭ, încâtŭ elŭ póte sĕ facă cu ea ce-i place, cu resignaţiune supórtă totŭ, corpulŭ bolnavŭ nu mai are putere de a resista bólei, medicilorŭ şi îngrijitorilorŭ, elŭ ia tóte medicamentele, întêmple-se ce se va întêmpla, ei potŭ face cu elŭ ce voiescŭ.

„Aşadér cheltuielile statului încă se vorŭ mai mărì şi echilibrulŭ se va restabilì prin urcarea dărilorŭ esistente şi impunerea de două dărĭ. Acésta este politica financiară a lui Tisza.“

„In timpŭ de trei anĭ, după ce deficitulŭ de faptŭ oscilézá între 40 până la 50 milióne după cum arată bilanţulŭ şi după ce guvernulŭ a promisŭ, că visteria statului va avé în cursŭ de câţĭ-va anĭ unŭ escedentŭ; aşadér în timpŭ de trei anĭ veniturile trebue sĕ se urce cu 40 până la 50 milióne, adecă veniturile statului trebue sĕ se urce dela 303 milióne, câtŭ făceau în 1886, la 345 până la 350 milióne“.

„Atuncĭ va puté fi unŭ plusŭ în budgetŭ, presupunêndŭ că până atuncĭ nu vomŭ face multe datorii nouĕ. Cum speră regimulŭ a dobêndi acestŭ resultatŭ?“

„Pe cale directă şi indirectă. Elŭ urcă darea pe case; fiă-care, care posede o casă, sĕ plătéscă mai multă dare. Elŭ urcă adausulŭ la darea pe venitŭ şi darea pe câştigŭ; la acésta se vorŭ gândi inspectorii de dare cu ocasiunea mĕsurării dării, pentru acésta nu e de lipsă a se aduce o lege nouă. Elŭ urcă dările de transportŭ, prin carĭ îngreuiézá comunicaţiunea şi scumpesce preţurile. Elŭ urcă timbrele. Elŭ urcă taxa procentuală la vinderea de moşii séu la moştenirĭ, ce şi până acum a fostŭ o sarcină grea pe spinarea proprietarilorŭ şi ce scădea preţulŭ la fiăcare cumpĕrare, acum îl va scădé şi mai multŭ“.

„In fine li se impune dărĭ şi creditorilorŭ statului, dér numai posesorilorŭ de losurĭ urcându-se taxele de timbru. Carnea de totŭ soiulŭ va fi mai scumpă, pentru că se urcă darea de consumŭ pe carne. Mai scumpŭ va fi vinulŭ, findcă se urcă darea de consumŭ pe vinŭ. Mai scumpŭ va fi rachiulŭ, fiindŭ că noua dare pe spirtŭ va fi celŭ mai mare dintre nouĕle veniturĭ. Mai scumpă va fi orĭ-ce ţigară, orĭ-ce tutunŭ, fiindŭ că monopolulŭ tutunului se reformézá. Mai scumpŭ va fi zaharulŭ, căcĭ austriacii cerŭ sĕ se urce preţulŭ lui ca compensaţiune pentru urcarea dării pe spirtŭ.“

„C'unŭ cuvêntŭ, câştigulŭ şi comunicaţiunea se vorŭ îngreuia, viéţa se va scumpì şi noi vom plăti mai multă dare — aşa restabilesce Tisza echilibrulŭ.“

Cumcă aşa se va întêmpla, continuă, „Pesti Naplo“, o sciamŭ dinainte. Destulŭ a admoniatŭ oposiţiunea. Rĕulŭ l'a creatŭ administraţia fără capŭ a guvernului şi spre a-lŭ lecuì elŭ se folosesce acum de rigóre draconică şi de mijlóce desperate.

„N'avemŭ noi sĕ discutămŭ, déca acésta trebuia sĕ se întêmple aşa orĭ nu? — De sigurŭ că nu, dér peste acésta amŭ trecutŭ“.

„A reduce statulŭ, adecă cheltuelile sale, ḑicŭ ei, nu merge, acésta nu e permisŭ. Dér la noi arŭ fi de lipsă o asemenea reducere precum e de lipsă pretutindenĭ în Europa, căcĭ şi în alte state sarcinele suntŭ marĭ de ne mai suferitŭ şi suntŭ deficite — la noi ce-i dreptŭ deficitulŭ şi dările suntŭ relativŭ cele mai marĭ; dér noi suntemŭ unŭ poporŭ sĕracŭ, o ţĕră agricolă, fără de capitalŭ, îngloḑaţĭ până în gâtŭ în datorii de statŭ şi private, îngrădiţĭ cu tractate vamale, şi prin sceste legaţĭ de mânĭ şi de picióre ca o coloniă şi esploataţĭ.“

„Dér déca este adevĕratŭ, că tóte aşa au trebuitŭ sĕ se întêmple şi sĕ fiă, sĕ ne supunemŭ graţiei guvernului.“

„Statulŭ e risipitorŭ, individulŭ sĕ fiă cruţătorŭ. Pe statŭ sĕ-lŭ salveze ministrulŭ, pe sine şi familia sa sĕ şĭ-o salveze fiecare însuşĭ.“

„Sĕ presupunemŭ, că urcările de dare plănuite s'au făcutŭ, deórece ele se vorŭ face neapĕratŭ. Orĭ-ce economiă în Ungaria va suferi sub aceste legĭ“.

„Şi care va fi resultatulŭ?

„Asta-i întrebarea, care va fi resultatulŭ? Se va ajunge óre scopulŭ? Fi-va restabilitŭ echilibrulŭ? Da?“.

„Unde suntŭ pentru acésta garanţiile?

Nu suntŭ nicăirĭ. Numai pe pĕrete se zugrăvescŭ. *Noi credemŭ că promisiunea lui Tisza nu va fi împlinită.*“

Armata englesă.

In fascicola din Noemvre a foii »Fortnightly Review“, lordulŭ Dilke începe o seriă de articole asupra armatei englese. Primulŭ articulŭ a ajunsŭ la următórele conclusiunĭ:

Anglia e nepregătită în timpŭ de pace şi nepregătită în timpŭ de rĕsboiu. Flota englesă e pré slabă pentru misiunea ei. Ea stă îndĕrĕtŭ cu privire la navele grele şi tunurĭ de litoralŭ, precum şi a torpilelorŭ. Anglia stă deschisă pentru orĭ-ce invasiă, bombardare şi prădare. Porturile comerciale şi arsenalurile nu suntŭ apĕrate contra unui bombardamentŭ. Pierderea staţiunilorŭ nóstre de cărbunĭ póte avea de urmare ruinarea întregului comerciu englesŭ. Anglia n'are o organisare pentru apĕrarea ţĕrii. N'avemŭ o reservă, nicĭ destulă artileriă de câmpŭ, nicĭ reservă de cai şi de aceea nu póte mobilisa nicĭ două corpurĭ de espediţiă. Posiţia militară a Angliei scade din anŭ în anŭ în comparaţiă cu Francia şi cu alte Puterĭ europene. Totŭ aşa de rĕu stau lucrurile în India şi în Colonii.

FOILETONU.

TIMOTEIU ÇIPARIU

(Fine.)

Sĕ dămŭ unŭ scurtŭ esemplu culesŭ din *Tentamen Criticum*. Vorŭ fi primele frase ale rugăciunei *Tatălŭ nostru*, astfelŭ cum, după ideea lui Laurianŭ, era trecutŭ din limba latină în acea limbă pe care dênsulŭ spera sĕ o insinuéscă Românilorŭ viitorimei:

Textŭ latinŭ: Pater noster, qui es in coelis, sanctificetur nomen tuum; adveniat regnum tuum; fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra....

Intâia transformaţiune presupusă: Patre nostru, qui esci in celi, sanctifice se nome teu; advenia regnu teu; fia voluntate tea, assico in celu et in terra...

A doua transformaţiune presupusă: Patre elle nostru, qui esci in celori, sanctifice se nome elle teu; venia regnu ellu teu; fia voluntate ella tea, quomu in celu et in terra ...

A patra transformaţiune presupusă: Parente 'le nostru, quale esci in celori, sanctesca-se nome 'le teu; venia imperiu 'lu teu; fia volia 'la tea quomu in celu et pre panimentu! pane 'la nostra ella de tote die 'le da-ni estadi...

In sfârşitŭ, trecêndŭ cu neluare în sémă asupra adevĕratei enunţierĭ actuale a rugăciunei, elŭ presinta ca atare pe cea următóre, şi póte c'arŭ găsi-o prea vulgară celŭ care 'şĭ-ar da ostenéla a reconstrui aceeaşĭ rugăciune după datele *Dicţionarului Academicŭ* redactatŭ cu treiḑecĭ şi mai bine de anĭ în urma *Tentamenului.*

Étă aci şi versiunea preconisată pentru viitorŭ:

Tata 'lu nostru, quale esci în celori sanctesca-se nome 'le teu; venia imperatia 'la tea; fie volia 'la tea, prequomu e în celu et pre panimentu...

In contra vechei şcóle, care întemeia studiulŭ limbei române pe aşa zadarnice ipotese, au făcutŭ reacţiune eruditele cercetărĭ şi constatărĭ ale lui Timotei Cipariu, consemnate şi desvoltate în următórele lui publicaţiunĭ:

Elemente de limba română, dupe dialectele şi monumentele vechĭ. Blaşiu, 1854.

Crestomaţia séu Analecte literare din cărţile mai vechĭ şi nouĕ românescĭ, tipărite şi manuscrise, începêndŭ dela secolulŭ XVI-lea până la alŭ XIX-lea, cu o notiţă literară Blaşiu, 1858.

Principii de limbă şi de scriptură. Blaşiu, 1866 In acéstă carte elŭ a contopitŭ tóte studiile sale anterióre asupra limbei române, pe care încă dela 1847 începuse a le publica în *Organulŭ luminărei.* Apoi, în *Archivulŭ pentru Filologiă şi Istoriă* (1867—1879.) suntŭ de însemnatŭ următórele studii: XIII, *Principii de Limbă şi da Scriptură;* XIV, *Forme antice românescĭ;* XVI. *Elementele streine în limba română;* XXVI, *Fantasii Etimologice*; XXXVI, *De latinitatea limbei române;* XLIII, *Gramatiştii şi Ortografiştii românĭ*; XLV, *Limba de aḑĭ şi de deunăḑi;* şi altele.

In fine, ca suplimentŭ la *Gramatica Limbei Române,* publicată în două volume la Bucurescĭ în anii 1869 şi 1877, T. Cipariu tipărì în Blaşiu unŭ scurtŭ resumatŭ alŭ acestorŭ lucrărĭ, sub titlulŭ: *Despre Limba Română.*

De aci se potŭ culege cu mai mare înlesnire adevĕratele principii, care au mânatŭ pe acestŭ eruditŭ şi laboriosŭ bărbatŭ în studiele sale asupra graiului şi scrisórei românescĭ.

Elŭ constată că limba nóstră nu s'a născutŭ din latina scriitorilorŭ clasicĭ, ci din graiurile poporane şi rustice séu ţĕrănescĭ ale colonilorŭ adunaţĭ în Dacia cam de pretutinḑenĭ, „din totŭ imperiulŭ romanŭ, şi aşa »nu numai din Italia ci şi din alte părţĭ ale imperiului, »din Africa, Siria, Asia, Thracia, Moesia, Panonia, chiar şi din Galia şi Ispania.“

Acéstă origine poporană a dialectului Daco-Romanŭ o dovedesce scrutândŭ pe deoparte în literatura latină, şi mai cu sémă în scriitorii ei comicĭ, totŭ ce s'a pututŭ păstra din vorbirea claselorŭ inferióre ale societăţii romane, apoi pe de altă parte cercetândŭ în inscripţiunile dialectale ale anticei Italii, totŭ ce póte presinta unŭ raportŭ óre-care cu formele românescĭ.

Intru aceste lucrărĭ de o analisă scrupulósă, Cipariu a desvoltatŭ o erudiţiune, o perspicacitate, o măestriă care, fără îndoială, îi asigură unŭ locŭ de frunte nu nu-

Mĕsurĭ de apĕrare a ţĕrii.

Ministrulŭ ungurescŭ de comunicaţiune a pusŭ în preliminarulŭ bugetului pe anulŭ 1888, sub titlulŭ 5 alŭ capitulului „Investiţiunĭ" 350,000 fl. pentru unele *ameliorărĭ ale singuraticelorŭ şosele comitatense, urgentŭ necesare din punctulŭ de vedere alŭ apĕrării ţĕrii.*

Pentru aceste sume plănuesce ministrulŭ, precum află „Budp. Korr«, următórele lucrărĭ: Construirea şoselei Dobriţinŭ-Nyiregyhaza-Csap Ungvar şi podulŭ de peste Latorţa ce se află lângă Szurthe la şoséua Ungvar-Csap 190,000 fl.; terminarea părţii de şosea dela graniţa oraşului Cremniţŭ până la graniţa comitatului Sohl, a şoselei Şemniţŭ-Cremniţŭ-Priecopa 30,000 fl.; reconstruirea părţii prăpăstióse dela Gaborhegy la şoséua Freistadtl-Tapolcsany Also-Kubin 30,000 fl.; construirea şoselei Tein-Crasna-Buzĕu 20,000 fl.; construirea şoselei Hanusfalva-Giralt 30,000 fl. şi în fine la şoséua Tisza-Füred-Poroszlo construirea podului dela Tisza Füred 50,000 fl.

Din afară.

Diarele din Petersburg, vorbindŭ despre discursulŭ ce l'a rostitŭ monarchulŭ austro-ungarŭ înaintea delegaţiunilorŭ, dicŭ că „împĕratulŭ, ca şi d. Crispi, nu promite decâtŭ o **pace de scurtă durată**. Diplomaţia rusă, adaugŭ diarele ruse, nu va vedé încurêndŭ decâtŭ o singură eşire din situaţiă: **rĕsboiulŭ**.

In cercurile oficióse din Viena se anunţă că **negocierile cu România** pentru încheiarea unui tractatŭ de comerţŭ vorŭ fi reluate în cursulŭ lunei Noemvre. In Viena esistă mare speranţă de a ajunge la unŭ resultatŭ favorabilŭ pentru ambele părţĭ. „Pol. Korr. anunţă că şi în cercurile bine informate din Bucurescĭ se vorbesce despre reînceperea negoţierilorŭ în Noemvre şi despre reuşita lorŭ.

După o scire a fóiei polone „Przeglond", în **districtele rusescĭ dela graniţă** unŭ mare numĕrŭ de oficerĭ ruşĭ din statulŭ majorŭ sub conducerea a doi generalĭ revisuescŭ cu deamĕruntulŭ şoselele şi podurile, adunândŭ totodată şi date statistice militare.

SCIRILE DILEI.

Aflămŭ că Inaltŭ Présfinţia Sa Metropolitulŭ *Mironŭ Romanulŭ* va sosi Sâmbătă séra în Feldióră, unde a doua di, Dumineca diminéţa, va oficia serviciulŭ divinŭ în Biserică. Lunĭ va sfinţi noua biserică din Arpătacŭ, cu hramulŭ Sf.-tului Dumitru.

—x—

In şedinţa dela 29 Octomvre n. a *conventului districtului bisericescŭ reformatŭ din Ardélŭ* s'a luatŭ în desbatere contractulŭ ce avea sĕ se încheiă între biserică şi între kulturegylet cu privire la subvenţionarea bisericilorŭ şi şcólelorŭ reformate din partea kulturegyletului. Referentulŭ Dr. Bela Szasz presentă raportulŭ consiliului de direcţiune, în care se istorisescŭ stadiele prin care a trecutŭ plănuita înţelegere şi se recunósce »patriotismul« kulturegyletului privitorŭ la ajutorarea bisericilorŭ şi şcólelorŭ reformate periclitate, dér *declară de neacceptabilă oferta kulturegyletului,* fiindŭ că elŭ vré sĕ-şĭ reserve însuşĭ dreptulŭ de nemijlocită supraveghiare asupra administrărei oficiale a bisericilorŭ şi şcólelorŭ subvenţionate, şi sĕ'şĭ păstreze conposesiunea cu privire la obiectele de avere dobêndite prin subvenţionarea sa, în fine fiindŭ că elŭ consideră chiar ca admisibilŭ sĕ împartă însuşĭ ajutórele nemijlocitŭ, ocolindŭ autoritatea bisericéscă. Prin acésta se periclitéză autonomia bisericei şi deci consiliulŭ de direcţiune respinge oferta kulturegyletului, ba chiar interdice singuraticelorŭ comune d'a primi subvenţiunĭ dela kulturegyletŭ. Décă însĕ se va găsi o modalitate de a se da subvenţiunĭ, fără a se vătĕma autonomia bisericei, atuncĭ ea e gata a cădé la învoială. Propunerea consiliului de direcţiune s'a ridicatŭ unanimŭ şi cu aprobărĭ la valóre de conclusŭ.

—x—

Radu Pascu, unulŭ din vechia bréslă a comercianţilorŭ Românĭ braşovenĭ, pe care îlŭ petrecurămŭ Lunĭ la mormêntŭ, a lăsatŭ pentru scóla română din Dêrste 500 fl. Fiă memoria lui binecuvêntată!

—x—

Resultatulŭ culesului de vii în comitatulŭ Albei de josŭ în privinţa cantităţii e mai puţinŭ decâtŭ mijlociu. In privinţa calităţii variéză între 9—14 grade. Preţulŭ mustului ordinariu 70 cr. până la 1 fl. feria. La Cluşiu culesulŭ de vii dă unŭ resultatŭ multŭ mai slabŭ ca în anii trecuţĭ, atâtŭ în privinţa cantităţii, câtŭ şi a calităţii. Din causa ploilorŭ multe din tómna acésta strugurii nu s'au pututŭ cóce.

—x—

Comisarulŭ guvernului Iuliu Miklos a ţinutŭ în Pesta o conferinţă vorbindŭ despre *filoxeră.* Conferenţiarulŭ spuse că adĭ suntŭ infectate în Ungaria 600 de comune cu 80 până la 90,000 jugĕre catastrale. Celŭ mai bunŭ mijlocŭ de apĕrare e plantaţiunea de viţe destoinice de resistenţă. Intre alte mijlóce de apĕrare s'a doveditŭ ca mai bunŭ în Ungaria aşa numita altoire verde.

—x—

»Pester Lloyd" e informatŭ, că *guvernulŭ* a luatŭ din mânile arêndaşului Dr. Horvath (Biedhauer) *moşiile dela Deva ale statului* şi intenţionéză sĕ întemeieze colo o colonia de Ciangăi. Prin acéstă disposiţiune speră guvernulŭ sĕ desvolte şi oraşulŭ Deva în favórea maghiarismului,

—x—

Cu diua de 1 Noemvre s'au făcutŭ în armata comună, între altele, următórele înaintărĭ: *la gradulŭ de generalŭ:* colonelulŭ *Iónŭ Pokay,* supracompletŭ în regimentulŭ 34 de infant., comandantŭ alŭ brigadei 31 de infant. (Braşovŭ); *la gradulŭ de maiorŭ:* căpitanii cl. I. *Alexandru Lupu* din regim. 74 de infant., şi *Ieremie Veleanu* din regim. 31 de infant.; *la gradulŭ de căpitanŭ classa I:* căpitanii cl. II. *Neculae Marinŭ* din reg. 63 de infant., şi *George Popovicĭ* din regim. 64 de inf.; *la gradulŭ de căpitanŭ cl. II:* locotenenţii *Nestorŭ Onciu* şi *Petru Bogdanŭ* ambii din regim. 50 de infant.; *la gradulŭ de sublocotenentŭ:* cadeţii locţiitorĭ de Oficerŭ *Iónŭ Voicu* din regim. 64 de infant., *Damaschinŭ Romanŭ* din regim. 51 de infant., *Ilie Ciugudianŭ* din batalionulŭ 28 de vênătorĭ (la regimentulŭ de vênătorĭ tirolezĭ); *la gradulŭ de locotenentŭ comptabilŭ:* sublocot. comptabilŭ Iónŭ Strĕulia din regim. 2 de trenŭ; la gradulŭ de sublocotenentŭ comptabilŭ pe sergentulŭ majorŭ *Iosifŭ Brînză* din regim. 12 de husarĭ în regim 51 de infanteriă.

—x—

Cunoscutulŭ filantropŭ evreu din Parisŭ, archimilionarulŭ Baronŭ Hirsch, care a trimisŭ d'abia mai deunădĭ 10,000 francĭ în aurŭ pentru incendiaţii din Botoşanĭ, — acum se anunţă din Parisŭ unŭ altŭ darŭ, de natură a uimi pe mulţĭ: numitulŭ bancherŭ a oferitŭ 100,000,000 (o sută milióne) francĭ pentru întemeiarea de scolĭ israelite în Orientŭ. Se spune că din acéstă sumă colosală vorŭ avé sĕ se bucure şi comunităţile israelite din România. Din acéstă causă unii evrei din Bucurescĭ se agită, scrie „Naţiunea."

—x—

Suntŭ transferaţĭ: locotenentulŭ *Ilie Nedelcu* dela regim 100 la regim. 64 de infant., sublocotenentulŭ *Teraponţŭ Iliuţŭ* dela regim. 41 la regim. 64 de inf., sublocotenentulŭ *Aurelŭ Predovicĭ* dela regim. 100 la reg. 64 de infanteriă.

Afacerea alegerei dela Baia de Crişiu.

Amŭ comunicatŭ cetitorilorŭ noştri depeşa ce ni-s'a trimisŭ din Baia de Crişiu referitorŭ la ordonarea unei cercetărĭ în causa modului cum s'a sĕvêrşitŭ alegerea de deputatŭ a lui Imre Hollaky din cerculŭ electoralŭ alŭ Baiei de Crişiu, faţă cu d-lŭ Petru Truţa.

Ordonarea acestei cercetărĭ se baséză pe protestulŭ alegĕtorilorŭ din partida d-lui Truţa, pertractatŭ la 29 Octomvre s. n. din partea primei comisiunĭ judiciare a dietei ungurescĭ. In protestŭ se cere nimicirea alegerei, pe basa că Hollaky fù alesŭ contra candidatului Petru Truţa numai prin pressiunĭ şi mijlóce ilegale. Alegĕtorii lui Truţa — se dice în protestŭ—nu numai că au fostŭ influinţaţĭ prin mijlóce ilegale, dér au fostŭ aruncaţĭ chiar şi în arestŭ, ba şi în alte modurĭ au fostŭ împedecaţĭ dela esercitarea dreptului lorŭ electoralŭ. O parte din alegĕtorii lui Truţa au fostŭ închişĭ într'unŭ grajdŭ, ér alţii şi încă fórte mulţĭ au fostŭ lipsiţĭ de libertatea alegerei prin abusurĭ comise cu puterea oficiului. S'au făcutŭ abusurĭ la însemnarea voturilorŭ primite, multe voturĭ date pentru Truţa au fostŭ trecute pentru Hollaky etc. Autorii protestului declară acéstă alegere ca celŭ mai mârşavŭ atentatŭ contra dreptului electoralŭ.

După cetirea protestului şi a acluselorŭ lui, se cetesce declaraţiunea apĕrătorilorŭ alegerei, prin care se arată cu unele documente, că acusele protestului nu suntŭ adevĕrate.

Vinceţiu Spett, representantulŭ protestatorilorŭ, susţine la pertractarea orală punctele acusei, susţinêndŭ că décă la acéstă alegere nu s'ar fi comisŭ abusurĭ, Truţa ar fi căpătatŭ 973 voturĭ, ar fi reuşitŭ adecă faţă cu Hollaky cu o maioritate de 78 voturĭ. Cere nimicirea alegerei.

Dr. Desideriu Nagy, vorbindŭ pentru justificarea alegerei, négă că 37 alegĕtorĭ ai lui Truţa arŭ fi fostŭ închişĭ într'unŭ grajdŭ. Admite însĕ că acei 37 alegĕtorĭ au adormitŭ în grajdŭ pe timpulŭ alegerei, fiindŭ beţĭ.

După replica apĕrătorilorŭ ambelorŭ părţĭ, comisiunea judiciară se retrage la o mică consultare, după care preşedintele anunţă ordonarea unei cercetărĭ.

Cercetarea se refere la următórele puncte: 1) Adevĕratŭ este că alegerea nu s'a începutŭ la órele 8 a. m., care era timpulŭ prescrisŭ de lege pentru începerea actului de alegere, ci la órele $9^3/_4$, éi votisarea s'a începutŭ numai la 10 óre? 2) Adevĕratŭ e, că alegĕtorii nu au votisatŭ în ordinea prescrisă? 3) Adevĕratŭ e, că voturile s'au primitŭ fără a se aminti numele votisantului? 4) Adevĕratŭ e, că preşedintele, după începerea funcţiunei sale oficióse, a declaratŭ înaintea alegĕtorilorŭ, că voturile date pentru Petru Truţa nu le privesce ca valabile deórece acestŭ candidatŭ nu şi-a probatŭ înaintea lui dreptulŭ de alegere? 5) Adevĕratŭ e, că au votatŭ şi persóne lipsite de dreptulŭ electoralŭ, şi că multe voturĭ au fostŭ stórse cu forţa la urna electorală? 6) Incheiarea alegerei pentru ce nu s'a făcutŭ în modulŭ prescrisŭ de lege?

Cu conducerea cercetărei este însărcinatŭ Török Zoltan, raportorulŭ comisiunei judiciare.

Năsĕudŭ, Octomvre 1887.

La 25 Septemvre st. n. a. c. se adună în Năsĕudŭ *Reuniunea „Mariană"* a învĕţătorilorŭ românĭ din fostulŭ districtŭ alŭ Năsĕudului şi giurŭ la adunarea gene-

---

mai printre Românĭ învĕţaţĭ, dér şi în cerculŭ Filologilorŭ latinişti din străinătate.

Lucrarea lui totuşĭ nu se opri aci; elŭ urmări şi mai departe destinele graiului poporanŭ italicŭ, strămutatŭ în Dacia cu colonii lui Traianŭ.

Nu trecură doui seculĭ după acestea, şi veni momentulŭ când acelŭ graiu resăditŭ în depărtata Daciă, rĕmase pentru totdéuna cu totulŭ isolatŭ şi instreinatŭ de Roma. Atuncĭ cărturăria slavonă în statŭ, în biserică şi în scólă, copleşi cu totulŭ vorbirea poporului Daco-Romanŭ.

„Décă limba nóstră« — dice Cipariu în ale sale *Principii de Limbă,* — „de atâţĭ seculĭ tăiată séu smulsă „din pămêntulŭ natalŭ alŭ Italiei, pătimi fórte multŭ, ca »şi o plantă strămutată sub altă climă în mijloculŭ mă»răcinelorŭ, părăsită şi necultivată, nu e mirare; ci mi„rare e cum de nu s'a uscatŭ de totŭ, cum n'a peritŭ »în gerulŭ şi furtunele Daciei. Rădăcina ei dér a fostŭ „sănĕtósă, răbduriă, vĕrtósă.«

Abia după o miiă de anĭ, şi adecă în secululŭ XV limba română începu din nou a se deştepta din somnulŭ ei letargicŭ. Din acelŭ momentŭ, adecă din prima carte ce s'a scrisŭ şi s'a imprimatŭ românesce, Cipariu a prinsŭ starea limbei nóstre cu aprópe trei sute de anĭ înapoi şi a aflat'o mai latinéscă încă în esenţa, în vocabulariulŭ şi în formele ei de pe câtŭ au făcut'o cărturarii din epocele posterióre. Acésta a doveditŭ'o dênsulŭ prin nenumĕrate esemple de cuvinte şi de forme gramaticale, sistematicŭ culese, coordonate şi analisate în studiile sale.

In consecinţa acestorŭ cercetărĭ elŭ a ajunsŭ la óre care conclusiunĭ ce se potŭ resuma în cele următóre:

„Limba românéscă, ne fiindŭ o fiică legitimă, ba nicĭ naturală, a clasicei latine, trebue sĕ'i recunóscemŭ originea ei poporană şi sĕ nu ne mai cercămŭ a o reforma după cea literară latină.

Caracterulŭ latinităţei ei este unŭ ce propriu alŭ sĕu, care trebuie conservatŭ şi nicĭdecum modificatŭ. Cu câtŭ vomŭ privi mai înapoi cu atâtŭ o vomŭ afla mai italică în esenţa ei. Sĕ nu ne silimŭ dér a restabili într'ênsa de acum înainte totŭ avutulŭ italicŭ ce'lŭ găsimŭ în documente reale ale secolilorŭ trecuţĭ şi din contră sĕ fugimŭ de ficţiunele unei limbe imaginare".

Tóte acestea suntŭ negreşitŭ idei temeinice, basate numai şi numai pe logica istoriei, Cipariu le resumă însuşĭ până la óre-care punctŭ în următórea frasă cu care îşĭ încheie ultima sa notiţă *Despre limba română:*

„Resultatulŭ studiului nostru asupra dialectului sĕu „limbei nóstre în acestŭ periodŭ (dela alŭ XVI-lea seculŭ „încóce), este că, cu tóte că influenţa limbei slovenescĭ „mai ântêiu, apoi a celei neo-grecescĭ, şi în urmă a ce„lei francese în dilele nóstre, a fostŭ cumplită de mare, »totuşĭ dialectulŭ nostru a rĕmasŭ nestrămutatŭ în for„mele gramaticale şi syntactice, şi că numai în partea »materială şi în elocuţiune s'au făcutŭ schimbărĭ nota»bile, aşa încâtŭ limba românéscă şi astă-dĭ este totŭ »aceea, care se vede în primele ediţiunĭ din secolulŭ alŭ »XVI-lea."

Aşa este negreşitŭ; cărţile scrise şi tipărite românescĭ în alŭ XVI-lea seculŭ suntŭ încă destulŭ de lesne la priceputŭ în dilele nóstre; în acele cărţĭ găsimŭ cuvinte şi forme latinescĭ cădute în uitare şi pe care Cipariu ne îndémnă sĕ le revendicămŭ prin timpulŭ nostru, sĕ le restaurămŭ în limba actuală, sĕ le reluămŭ în usŭ şi în vigóre. Dreptŭ vorbindŭ, póte că uneorĭ are şi dreptate, deşi s'ar părea adĭ cam ciudatŭ sĕ audimŭ dicêndu-se: *mesereşte-mĕ, Doamne,* cum a disŭ la 1577 diaconulŭ Coressi, în locŭ de: *miluieşte-mĕ Doamne,* séu *sĕ invinceascĕ far alegea,* în locŭ de *sĕ învingă orĭ se birue,* séu conjugaţiunea: *feciu, feceşi, fece, fecem, feacĕt şi fecere,* în locŭ de: *făcui, făcuşi, făcu, făcurămŭ, făcurăţĭ, făcură,* şi altele multe, fórte multe, dicerĭ şi forme mai latine decâtŭ cele actuale. Cipariu a avutŭ marele meritŭ a le descoperi, a le destăinui şi a le scóte din uitare, elŭ, mai înainte de orĭ-care. Mândru de aşa preţiósă descoperire, elŭ împinge zelulŭ până a le impune limbei nóstre viitóre ca o reintrare în posesiunea avutului strămoşescŭ.

Relua-le-vomŭ în usulŭ limbei române, séu lăsa-le-

ralā. ȡiua de 25 Duminecă fiindŭ, membrii reuniunei merseră în corpore la frumósa biserică, unde asistară la serviciulŭ divinŭ. În aceeaşĭ ḑi, la órele 11 de diminéţă, se adunară membrii presenţĭ — ca la 50 de inşĭ — sub conducerea demnului preşedinte, Reverendissimulŭ Domnŭ vicariu *Gregoriu Moisilŭ*, în scóla fundaţională, unde se ţinură şedinţele. Venerabilulŭ Domnŭ Preşedinte deschide şedinţa prin câteva vorbe potrivite, apoi se urméză lucrările reuniunei; şi adecă:

Mai întâiu se cetesce catalogulŭ membrilorŭ, din care se vede că numai puţinĭ lipsescŭ, şi adecă cei din Borgo-Prundŭ şi Monorŭ.

După aceea se invócă spiritulŭ Săntŭ întru ajutorŭ, se alegŭ doi notarĭ, şi directorulŭ scólei fundaţionale, vice-preşedintele reuniunei d-lŭ *Ion Jarda* îşĭ face raportulŭ sĕu anualŭ. Presenţĭ la acéstă festivitate au fostŭ pre lângă membrii reuniunei, domnii profesorĭ Florian Moţocŭ şi Gregore Pletosŭ, precum şi preotulŭ din locŭ, d lŭ Ionŭ Macaveiu.

După aceea se alegŭ comisiunile, şi adecă: 1) Comisiunea însărcinată cu censurarea raţiociniului şi cu înscrierea de membri noi. 2) Comisiunea pentru censurarea operatelorŭ teoritice. 3) Comisiunea pentru censurarea operatelorŭ practice. 4) Comisiunea care va studia defectele scólelorŭ nóstre.

Cu acestea şedinţa I se finesce, fiindŭ timpulŭ înaintatŭ. De aci în corpore am mersŭ la hotelulŭ „Griviţa" unde amŭ asistatŭ la unŭ prânḑŭ comunŭ la care ne-au onoratŭ pe lângă presidiu d-ni: Ionŭ Ciocanŭ directorŭ, Dr. Emilŭ Filipanŭ medicŭ, Dr. Art. Alexi profesorŭ, d-lŭ Gr. Pletos prof., judele Popŭ, Piciu conducĕtorŭ la cartea fund., preoţii Macavei şi Nascuţŭ din Năsĕudŭ, căpitanulŭ pensionatŭ Antonŭ. Toastele, firesce, n'au putută lipsi

La 26 Sept. în ḑiua Crucei, se începŭ şedinţa II la órele $11^1/_2$, după serviciulŭ divinŭ. După cetirea catalogului vine raportorulŭ comisiunei censurătóre de teme teoretice, Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ, şi arată că au intratŭ 11 teme teoretice şi anume:

1) Epistola în scóla poporală, tractatŭ teoreticŭ de Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ inv. în Rodna veche.

2) Modulŭ de procedere la tractarea limbei maghiare în scóla poporală. Din materia acésta au întratŭ 3 tractate, unulŭ de Iuliu Popŭ înv. şcólei normale din Năsĕudŭ, alŭ doilea de Clemente Grivase, înv. scólei de fetiţe din Năsĕudŭ, şi alŭ treilea de Vasiliu Onigaşŭ înv. scólei fundaţionale din Monorŭ.

3) *Despre remuneraţiunĭ şi pedepse*, tractatŭ teoreticŭ de Demianŭ Nechiti, înv. în Ilva mică.

4) *Ce sĕ facă învĕţătorulŭ pentru a-şĭ putea elupta o posiţiune considerabilă în societate?*, tractatŭ teoreticŭ de Macedonŭ Manŭ, înv. scólei fundaţionale din Zagra.

5) *Insemnătatea scólei repetitóre*, tractatŭ teoreticŭ de Ioanŭ Nestorŭ, înv. în San-juana.

6) *Importanţa curăţeniei în educaţiune şi crescerea scolarilorŭ pentru ea.* Din acéstă materiă au intratŭ două elaborate, unulŭ alŭ învĕţătorului din Rebrişóra Iosifŭ Leuca, şi alŭ doilea alŭ învĕţătorului din Maerŭ Vasiliu Tofanŭ

7) *Autoritatea învĕţătorului în scólă dela ce se condiţionéză?* tractatŭ teoreticŭ de Ioanŭ Tivadarŭ, înv. în Rodna nouă (Şanţŭ).

Din acestea se recomandă spre cetire în decursulŭ şedinţelorŭ temele lucrate de domnii învĕţătorĭ: Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ, Clemente Grivase, (căcĭ Vasiliu Onigaşŭ e absentŭ, ér Iuliu Popŭ concede însuşĭ, deşi tema d-sale încă fù lucrată cu mare diliginţă şi cunoscinţă de lucru), Damianŭ Nechiti, Macedonŭ Manŭ şi Vasiliu Tofanŭ, ér temele celelalte se decide a se alătura la actele reuniunei şi autorilorŭ a li se vota mulţumită protocolară pentru viulŭ interesŭ ce l'au desvoltatŭ faţă cu reuniunea.

După aceea se dă cetire temei d-lui Clemente Grivase, prin însuşĭ autorulŭ ei. Frumósă temă, bine studiată şi bine desvoltată. Ce daună numai că împregiurările ne silescŭ a ne ocupa cu limbĭ streine chiar şi în scóla poporală în detrimentulŭ celorlalte obiecte de învĕţămentŭ. Căcĭ, décă dreptŭ are d-lŭ Grivase când ḑice că: *„Graiulŭ e mai puternicŭ în limba maternă,"* atuncĭ esclusivŭ de acestŭ graiu puternicŭ ar trebui sĕ usămŭ în scólele poporale. Pe când decĭ, ca civi ai statului în care trăimŭ, ne supunemŭ legei şi predămŭ în scólele elementare şi o limbă heterogenă firei limbei nóstre, pe atuncĭ ca pedagogĭ nu putemŭ decâtŭ sĕ fimŭ contra predărei ei, căcĭ legea dăscălésca ḑice: *numai o greutate de odată*, ér acésta lege nestrămutată este, deşi nu e cioplită la mésa verde.

După aceea se dă cetire temei d-lui Macedonŭ Manŭ din Zagra. Temă frumósă şi bine lucrată, încâtŭ ar merita tipărită, ca fiecare învĕţătorŭ sĕ o cetéscă măcarŭ odată în anŭ. — Cu acésta se finesce şedinţa a II la orele 1 şi jumĕtate după améḑĭ.

Şedinţa a III se începe totŭ în ḑiua de 26 Septemvre la órele 3 după améḑĭ. Înainte de şedinţa se facŭ subscrierile pentru adresa Papei dela Roma, apoi raportorulŭ comisiunei esmise pentru censura socotelelorŭ şi inscrierea de membri noi, d lŭ Mihaiu Domide, directorulŭ scólei fundaţionale din Sân-georgiu, raportéză că cassa reuniunei e în stare bună, că dispune de o avere de 624 fl. 50 cr., carĭ suntŭ depuşĭ spre fructificare la societatea „Aurora" în Năsĕudŭ.

Luându-se acésta la protocolŭ spre plăcuta sciinţă, se dă cetire temei lui Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ, prin însuşĭ autorulŭ ei. Nefiindŭ competentŭ a vorbi despre valórea lucrărilorŭ mele proprii, mĕ mărginescŭ a ḑice ceea ce a ḑisŭ atâtŭ comisiunea censurătóre, câtŭ şi întregŭ corpulŭ presentŭ alŭ Reuniunei, că adecă tema nu a lăsatŭ nimicŭ de doritŭ, a fostŭ lucrată cu diliginţă şi cunoscinţă de causă, dér mai pre susŭ de tóte cu o deosebită dragoste, stimă şi respectŭ cătră scumpa nóstră limbă română. Aşa o fi, orĭ dóră mi-au făcutŭ numai unŭ complimentŭ? Aceia vorŭ sci mai bine, carĭ s'au esprimatŭ. In archiva reuniunei nóstre se află, cine doresce — o póte ceti. —

După Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ se urcă la catedră d-lŭ Grigore Pletosŭ, prof. gimnasiului din Năsĕudŭ, şi vorbesce din teoria cantului fórte frumosŭ şi cu mare cunoscinţă despre istoriculŭ, valórea şi folosulŭ cantului. Lasŭ că d-lŭ Pletosŭ (sĕ mĕ esprimŭ popularŭ) a învĕţatŭ multe scóle, dér sĕ şi cunósce; l'ai asculta şi flămândŭ, atâtŭ de cu temeiu şi de frumosŭ vorbesce despre ce se légă se vorbéscă.

Acum urméză raportulŭ comisiunei bugetare şi cetirea numelorŭ membrilorŭ de nou inscrişĭ, despre care amintii mai susŭ.

Vinŭ propunerile pe tapetŭ. Învĕţătorulŭ din Rodna vechiă, d-lŭ Solovestru Mureşanu, propune înfiinţarea unei foi speciale pedagogice a reuniunei »Mariane«, sprijinindu-şĭ propunerea între altele şi prin împrejurarea că ar fi daună sĕ rĕmână în dulapŭ, mâncate de molii, atâtea teme şi elaborate valorose de totŭ soiulŭ, carĭ intră dela membrii reuniunei în totŭ anulŭ.

Membrulŭ Dr Alexi sprijinesce propunerea antevorbitorului, amintesce că încă înainte de asta cu doi anĭ s'a luatŭ o hotărîre relativă, dér lucrulŭ ar fi prea anevoiosŭ câtă vreme nu avemŭ aicĭ în Năsĕudŭ o tipografiă, deóre-ce bine sciu toţĭ aceia carĭ au tipăritŭ câte ceva la tipografii îndepărtate, câte neplăcerĭ au avutŭ. Recomandă însĕ a se publica disertaţiunile în broşurele, deocamdată.

Reuniunea însărcinéză pe Comitetulŭ ei a tipări astfelŭ, ce va afla cu cale.

După acestea se alege Comitetulŭ pentru periodulŭ de trei anĭ, ce urméză; şi adecă:

De preşedinte Reverendissimulŭ domnŭ vicarŭ foraneu *Gregoriu Moisilŭ*, care însĕ numai după fórte multe rugărĭ din partea Reuniunei binevoi a primi, escusându-se cu multele agende, şi cu neputinţa bĕtrâneţelor. S'a aflatŭ însĕ Reuniunea prea mândră, vĕḑêndŭ, că în cele din urmă totuşĭ a primitŭ. Vice-preşedinte s'a alesŭ totŭ celŭ fostŭ până aci, domnul *Iónŭ Jarda,* directorulŭ şcólei normale din Năsĕudŭ. Cassarŭ: d-nulŭ *Teodorŭ Rotariu,* inv. pensionatŭ alŭ şcólei normale din Năsĕudŭ. Secretarŭ: *Petru Tofanŭ*, inv. şcólei normale din Năsĕudŭ. Notarĭ: *Iuliu Popŭ* şi *Clemente Grivase*, ambii inv. şcólei normale din Năsĕudŭ. Membrii în comitetŭ: domnii *Iacobŭ Popŭ*, inv. şcólei normale din Năsĕudŭ, Dr. *Art. Alexi* şi *Gregoriu Pletosŭ*, ambii prof. gimn. în Năsĕudŭ; *Mihaiu Domide*, directorulŭ şcólei fundaţionale din Sân-Georgiu; *Isidorŭ Tiţieni* directorŭ alŭ şcólei fundaţionale din Monorŭ.

(Va urma.)

Bugetulŭ ministerului de honveḑĭ.

Bugetulŭ acestui ministerŭ e preliminatŭ pe anulŭ 1888 cu 8,484,547 fl. cheltuelĭ ordinare, 195,000 fl. cheltuelĭ transitorie, cu totulŭ 8,679,547 fl.

Asupra statului trupelorŭ de honveḑĭ bugetulŭ conţine o tabelă amĕrunţită din care estragemŭ următórele:

In casŭ de rĕsboiu *infanteria de honveḑĭ* are trebuinţă de 3178 oficerĭ şi funcţionarĭ, şi de 174,687 ómenĭ; fóia fundamentală însĕ arată unŭ mancŭ de 695 oficerĭ şi unŭ escedentŭ de 24,626 ómenĭ.

Cavaleria de honveḑĭ are trebuinţă în casŭ de rĕsboiu de 540 oficerĭ şi de 13,590 ómenĭ; ea dispune însĕ numai de 380 oficerĭ, dér de 25,806 ómenĭ. I lipsescŭ aşa dér 160 oficerĭ, pe când escedentulŭ în ómenĭ e de 12,216. Ea are trebuinţă de 13,597 cai de călăritŭ şi 672 cai de reservă, fóia fundamentală însĕ arată numai 7120, lipsescŭ decĭ 7150 de cai.

Cu totulŭ lipsescŭ honveḑimei 855 oficerĭ şi 9390 cai, socotiţĭ fiindŭ şi caii de călăritŭ şi de trasŭ ai infanteriei. Din contră escedentulŭ în ómenĭ e de 38,216 ómenĭ. In anulŭ trecutŭ escedentulŭ era de 42,955, pe când manculŭ de oficerĭ a scăḑutŭ din anulŭ trecutŭ numai cu 3.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

BERLINŬ, 2 Noemvre, — Despre starea sănătăţii Împĕratului şi Împĕrătesei se împrăştiaseră cele mai neliniştitóre sgomote. Acestea nu suntŭ adevĕrate.

BERLINŬ, 2 Noemvre. — Aḑĭ a sositŭ o notificare oficială, că **Ţarulŭ va veni la Berlinŭ.** Intrevederea se va face în salonulŭ de aşteptare alŭ Curţii.

DIVERSE.

Archiepiscopŭ sĕrmanŭ. — Davianŭ, archiepiscopŭ din Bordeaux, n'a fostŭ dintre acei carĭ ḑicŭ: „O caritate bine regulată începe numai dela mine." Acestŭ prelatŭ piosŭ era deprinsŭ a da totŭ săracilorŭ, aşa că însuşĭ rĕmânea lipsitŭ de cele mai necesare lucrurĭ. De multŭ timpŭ deja camerierulŭ sĕu i ḑicea, că garderoba prelatului mai trebue reînoită. Omulŭ ḑicea în tóte ḑilele: Monseniorulŭ nu mai are pantalonĭ sĕ îmbrace." — »Ce vréi, amice? Sĕracii mei au nevoe de pâne; mai târḑiu vomŭ vedea.« In fine camerierului i se urî de a se totŭ plânge stăpânului şi se adresă la o damă din societatea înaltă. Acésta visită pe prelatulŭ şi i ḑise: »Monseniore, cunoscŭ pe unŭ bietŭ nenorocitŭ, care e prea de plânsŭ; n'are pantalonĭ şi décă i-aţĭ putea veni în ajutorŭ, i-aţĭ face unŭ mare serviciu." „Cum, n'are pantalonĭ?" esclamă archiepiscopulŭ, „asta nu se cuvine de locŭ, fiţĭ bună şi transmiteţĭ clientului d-vóstră acéstă sumă ca sĕ se îmbrace."

S'a prinsŭ Smeulŭ! — Copilulŭ unui locuitorŭ din comuna Cristurulŭ inferiorŭ în fiă-care séră la anumitŭ timpŭ era cercetatŭ de »Smeu.« Nu se scia cum şi sub ce formă se înfăţişéză Smeulŭ acesta la sĕrmanulŭ copilŭ; destulŭ că la venirea sa, nefericita victimă sărea tot-déuna spăriată din somnŭ şi începea a plânge. Causa spaimei sale nu scia s'o spună. Visita se întâmpla regulatŭ la anumită oră. Părinţii îngrigiaţĭ şĭ-au pusŭ de gândŭ sĕ omóre monstrulŭ. Intr'o séră ei îşĭ luară inima în dinţĭ şi s'au pusŭ la pândă. Spre mai marea lorŭ mirare observară, că la sosirea timpului anumitŭ Smeulŭ se scobóră în formă de *păiangenŭ* asupra copilului, intră sub învĕlitórea lui, şi din o mică rană, făcută de elŭ la unŭ piciorŭ alŭ copilului, începe a suge la sânge, copilulŭ ca de obiceiu se deşteptă spăriatŭ şi plânge. Părinţii prindŭ „Smeulŭ," adecă paiangenulŭ, şi-lŭ băgă int'unŭ paharŭ. Astăḑĭ dormŭ cu Smeulŭ în casă şi nu li-e frică, ér copilulŭ se odihnesce liniştitŭ.

Editorŭ şi redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

vomŭ în starea lorŭ de archaisme inţelenite, nu este mai puţinŭ adevĕratŭ, că aceste comorĭ reaflate suntŭ fapte reale, suntŭ forme, carĭ au caracterisatŭ odinióră limba nóstră, şi nu de felŭ ilusiunĭ şi născocirĭ arbitrare ca cele citate mai susŭ din *Tentamen Criticum.*

De a fi suplinitŭ ipotesele prin constatărĭ istorice, acésta este alŭ doilea meritŭ precumpănitorŭ alŭ lui T. Cipariu printre toţĭ filologii românĭ de înaintea lui.

Acestŭ meritŭ, adăugitŭ la celŭ ce 'şĭ dobândise prin scrutarea originelorŭ poporane ale dialectului românescŭ, ar fi făcutŭ dintr'ênsulŭ istoriculŭ fundamentalŭ şi definitivŭ alŭ limbei nóstre, décă pe lângă acele două marĭ desmontărĭ şi descoperirĭ cu care elŭ înjgheabă acéstă istoriă, temerea instinctivă de a lăsa o portă câtŭ de mică ideilorŭ anti-latiniste, aplicate la formaţiunea limbei române, n'ar fi mărginitŭ orisontulŭ investigaţiunilorŭ sale.

Dinaintea elementelorŭ străine, care—nu o putemŭ tăgădui — au pĕtrunsŭ adêncŭ în graiulŭ nostru, elŭ închide ochii şi se dă înapoi cu grózĭ. I se pare că de le-arŭ privi dreptŭ în faţă, tótă dróia Ungurilorŭ, Saşilorŭ şi Slovenilorŭ are sĕ-lŭ ameninţe că ei suntŭ în stare a înghiţi cu desĕvêrşire şi limba şi naţiunea Românilorŭ. Spăimântatŭ de o aşa înfiorătóre vedeniă şi simţindŭ în cugetulŭ sĕu ca şi o crâncenă mustrare, décă cumva ar cuteza sĕ se lepede câtuşĭ de puţinŭ de exclusiva nóstră latinitate în vorbire şi în scriere, mintea luminată a eruditului Cipariu se întunecă aci de norii unui patriotismŭ cu spornice şi mângâióse făgăduelĭ.

Atuncĭ filologulŭ plinŭ de pĕtrundere ajunge a se feri chiar şi de ispitele primejdióse ale sciinţei, şi, precum omulŭ cuviosŭ ce vré sĕ-şĭ păstreze neatinsă credinţa sa în tainele nescrutabile ale religiunei, fuge de luminile metaphisice, astfelŭ ilustrulŭ şi venerabilulŭ nostru T. Cipariu, spre a rĕmâné în totŭ cursulŭ vieţei sale unŭ apostolŭ credinciosŭ a Românismului din Ardealŭ, s'a osânditŭ de sineşĭ a nu fi pentru lumea întrégă şi pentru viitorime corifeulŭ fără sĕmĕnŭ alŭ filologiei române.

*

Ne propunemŭ a completa altădată acéstă schiţă despre caracterulŭ sciinţificŭ alŭ lui T. Cipariu, şi printr'o repede analisă a tendinţelorŭ limbistice, contrarie acelora ce au caracterisatŭ pe acestŭ stâlpŭ alŭ Românitâţei de peste Carpaţĭ.

Aci ne-amŭ silitŭ mai cu sémă sĕ arĕtămŭ însemnatele şi radicalele îmbunĕtăţirĭ, ce eruditiunea reală şi pĕtrunḑĕtóre a lui Ciparia a întrodusŭ în dogmele scólei de filologiă română din Transilvania.

(»Epoca«). *Odobescu*

Cursulŭ la bursa de Viena
din 31 Octomvre st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5%	99 80
Rentă de hârtiă 5%	86.70
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	149.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96 72
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	— —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	112 50
Bonurĭ rurale ungare	103.70
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.40
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.40
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.—
Bonurĭ rurale transilvane	104 25
Bonurĭ croato-slavone	104 25
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	123 80
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123 —
Renta de hârtiă austriacă	89 35
Renta de arg. austr.	82.60
Renta de aurŭ austr.	111 50
Losurile din 1860	135.25
Acţiunile băncei austro-ungare	887 —
Act. băncei de creditŭ ung.	284.75
Act. băncei de creditŭ austr.	283.70
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.93
Napoleon-d'orĭ	9.93
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.40
Londra 10 Livres sterlinge	125 50

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 14 Octomvre st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	$93\frac{1}{2}$	$9.\frac{1}{2}$
Renta rom. amort. (5%)	96—	97—
» convert. (6%)	91—	92—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	105—	106—
» „ „ (5%)	$91\frac{3}{4}$	$92\frac{1}{4}$
» » urban (7%)	103—	104—
» » » (6%)	96—	97—
» » » (5%)	$87\frac{1}{2}$	$88\frac{1}{2}$
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	$14.\frac{1}{4}$	15.—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.03	2.04

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 1 Noemvre st. n. 1887.

		Cump.		Vênd.
Bancnote romȃnescĭ	Cump.	8.63	Vênd.	8.66
Argint românesc	»	8.55	»	8.60
Napoleon-d'orĭ	»	9 89	»	9 93
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.26
Imperialĭ	»	10.21	»	10.25
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina» 6%	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	109.—	»	110.—
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Nr. 7284—1887.

Publicaţiune!

In 23 Noemvre a. c. se va ţinea o pertractare de oferte scripturistice asupra arendărei dreptului, ce se compete comunei orăşenescĭ Braşovŭ, în incassarea banilorŭ de stătutŭ şi competenţelorŭ de têrgŭ, şi anume pentru periodulŭ din 1 Ianuarie 1888 până în 31 Decemvre 1890.

Spre acestŭ scopŭ se provócă toţĭ amatorii, că până în 23 Noemvre a. c. înainte de prânḑŭ 12 óre, sĕ-şĭ aştérnă la oficiolatulŭ economicŭ orăşenescŭ ofertele scripturistice şi sigilate, cărora are sĕ se alăture 10% din arenda anuală oferată.

Ofertulŭ trebue sĕ conţină dechiaraţiunea, cum că oferentului i suntŭ cunoscute condiţiunile de oferte şi arêndă şi că se supune lorŭ pe deplinŭ. Totŭ în ofertŭ are sĕ se amintéscă în cifre şi litere suma de arêndă, ce se oferă pe anŭ.

Condiţiunile de oferte şi arênda se potŭ, până în ḑiua pertractărei de oferte, examina la oficiolatulŭ orăşenescŭ economicŭ în decursulŭ órelorŭ de oficiu.

Braşovŭ, în 31 Octomvre 1887.

1—2 **Magistratulŭ orăşenescŭ.**

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonézá din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS.“*

TARIFA
anunţiurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6.

Pentru inserţiunĭ şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de 3— 4 orĭ	10%
„ „ „ 5— 8 „	15%
„ „ „ 9—11 „	20%
„ „ „ 12—15 „	30%
„ „ „ 16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Mersulŭ trenurilorŭ
Valabilŭ dela 1 Iuniu st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	4.30	—	7.30
Predealŭ (	—	—	—	1.14
Predealŭ (	—	9.12	—	—
Timişŭ	—	9.35	—	1.45
Braşovŭ (	—	10.12	—	—
Braşovŭ (	7 20	—	4.01	2.32
Feldióra	7 57	—	4.47	—
Apatia	8 24	—	5 28	—
Augustinŭ	8 47	—	5.59	—
Homorodŭ	9 29	—	6 49	—
Haşfaleu	9 37	—	8.35	—
Sighişóra (	10 53	—	9.02	—
Sighişóra (	11.00	—	9.12	—
Elisabetopole	11 34	—	9 56	—
Mediaşŭ	12.03	—	10.37	—
Copsa mică	12.26	—	10.59	—
			11.16	
Micăsasa	12.42	—	11.37	—
Blaşiu	1.11	—	12.16	—
Crăciunelŭ	1.23	—	12.33	—
Teiuşŭ	2.06	—	1.51	—
Aiudŭ	2.27	—	2.18	—
Vinţulŭ de susŭ	2 49	—	2.48	—
Uióra	2 56	—	2 56	—
Cucerdea	3.12	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.46	—	4 51	—
Apahida	5.01	—	5 28	Trenŭ de persóne
Clusiu (	5.21	—	5 56	
Clusiu (	—	3.01	—	6 37
Nedeşdu	—	6.19	—	6.58
Ghirbĕu	—	—	—	7.14
Aghirişŭ	—	—	—	7.29
Stana	—	—	—	7 56
Huiedinŭ	—	7.12	—	8.18
Ciucia	—	7.41	—	8 58
Bucia	—	—	—	9.15
Bratca	—	—	—	9 34
Vadŭ	—	8.20	—	9 53
Mezŏ-Telegd	—	8.46	—	10 28
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	10 47
Veneţia-Orăḑii	—	—	Trenŭ de persóne	10 57
Oradia-mare (	—	9.11		11.07
Oradia-mare (	—	9.16	10.50	11.19
P. Ladány	—	10.37	1.33	1.16
Szolnok	—	12.20	4.24	3.29
Buda-pesta	—	2.15	10.05	6.33
Viena (	—	—	2.15	—
Viena (	—	8.00	—	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ de pers.	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	—
Budapesta	7.40	2.—	7.40	6 18	—
Szolnok	11.05	4.05	10.42	9.38	—
P. Ladány	2 02	5.47	2.02	12.02	—
Oradea mare	4.12	7.11	4.78	2.01	—
Venţia-Orăḑii	—	—	—	2 08	.
Fudi-Oşorheiu	—	—	—	2 19	—
Teleagŭ	—	7.33	—	2.41	—
Vadŭ	—	8.04	—	3.24	—
Bratca	—	—	—	3.47	—
Bucia	—	—	—	4.07	—
Ciucia	—	8.58	—	4.33	—
Huiedin	—	9.28	—	5.15	—
Stana	—	—	—	5.33	—
Aghiriş	—	—	—	5.53	—
Ghârbĕu	—	—	—	6.05	—
Nedişu	—	—	—	6.20	—
Clusiu (	—	10.31	—	6.38	—
Clusiu (	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriş	12.33	—	—	—	9.16
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
Cucerdea (	1.11	—	—	—	10.—
Uióra	1.18	—	—	—	10.09
Vinţulŭ de susŭ	1.05	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.46	—	—	—	10.48
Teiuşŭ	2.25	—	—	—	11.55
Crăciunelŭ	2.50	—	—	—	12.34
Blaşŭ	3 03	—	—	—	12.52
Micăsasa	3.35	—	—	—	1.34
Copşa mic.	4.01	—	—	—	2.13
Mediaşŭ	4.20	—	—	—	2.46
Elisabetopole	4.55	—	—	—	3.31
Sigişóra	5.42	—	—	—	4.32
Haşfaleu	6.01	—	—	—	5.02
Homorod	7.27	—	—	—	6.53
Augustinŭ	8.08	—	—	—	7.43
Apatia	8.36	—	—	—	8.23
Feldióra	9·06	—	—	—	9.02
Braşovŭ (	9.46	5.37	—	—	9.52
Braşovŭ (	—	—	1.55	—	—
Timişŭ	—	6.20	2.53	—	—
Predealŭ (	—	6.47	—	—	—
Predealŭ (	—	11.30	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.24	—	3.00
Alba-Iulia	11.59	—	3.59
Vinţulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Şibotŭ	1.01	—	4.51
Orăştia	1.32	—	5.18
Simeria (Piski)	2.32	—	6.15
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborşin	5.30	—	8.46
Bĕrzova	6.27	—	9.33
Conopŭ	6.47	—	9.53
Radna-Lipova	7.28	—	10.27
Paulişŭ	7.43	—	10.42
Gyorok	7.59	—	10.58
Glogovaţŭ	8.28	—	11 25
Aradŭ	8.42	9.17	12.31
Szolnok (	—	2 32	4.59
Szolnok (	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
Szolnok (	11.35	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	—
Glogovaţŭ	4.43	6.13	—
Gyorok	5 07	6.38	—
Paulişŭ	5.19	6.51	—
Radna-Lipova	5.41	7.10	—
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bêrzova	6.28	7.55	—
Soborşin	7 25	8.42	—
Zam	8.01	9.12	—
Gurasada	8.34	9.41	—
Ilia	8.55	9.58	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9.51	10.42	—
Simeria (Piski)	10.35	11.07	—
Orăştiă	11.11	11.37	—
Şibotŭ	11.43	12.—	—
Vinţulŭ de josŭ	12.18	12.29	—
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiuşŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenu mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timişóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	—	—	2.42
Streiu	—	—	3.25
Haţegŭ	—	—	4.16
Pui	—	—	5.11
Crivadia	—	—	5.58
Baniţa	—	—	6.40
Petroşenĭ	—	—	7.12

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóna	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroşenĭ	—	—	6.10
Baniţa	—	—	6.53
Crivadia	—	—	7.37
Pui	—	—	8.20
Haţegŭ	—	—	9.01
Streiu	—	—	9.52
Simeria	—	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ. Hârtia din fabrica lui Martin Kopony, Zernescĭ